

Утвърждавам:.....
/Л. Дерменджиева/

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ *2018-2019 учебна година*

Програмата е приета на заседание на Педагогическия съвет - Протокол №10 от 09.09.2016 г., актуализирана на 08.09.2017 г., протокол №7, решение №11, и утвърдена със заповед №РД-805 от 13.09.2017 г., актуализирана на 7.09.2018 г. и утвърдена със Заповед № РД-08-795/07.09.2018 г.

Въведение

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на Първо ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, град Гоце Делчев за превенция на ранното напускане на образователната система:

- СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013 – 2020)
- ПЛАН ЗА 2018/2019г. ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013- 2020)
- СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020)
- ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ИНТЕГРАЦИЯ НА УЧЕНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020)
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ГРАМОТНОСТТА (2014 – 2020)
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 ГОДИНА
- РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО /2010 – 2020 Г./
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА Р БЪЛГАРИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ /2012 – 2020 Г./;
- КОНВЕНЦИЯТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ДИСКРИМИНАЦИЯТА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО;
- ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ;
- НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ЗАКОН ЗА МЛАДЕЖТА,
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ ДО 2020 Г.
- ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ, ПРИЕТА НА 31 ЮЛИ 2018 Г.
- Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст /05.07.2017г., с Решение №373 на МС/.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. **Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилията им за справяне с това явление и Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. С цел подобряване на междуинституционалното взаимодействие и определяне на функциите и задълженията на всички отговорни страни.**

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

Целева група: Учениците от I-VII клас, които са застрашени от отпадане по различни причини, за които съществува обективен риск от социално изключване и липсват форми за социална подкрепа. Като цяло целевата група включва всички ученици от училището в смисъл на превантивни мерки.

Цели на програмата:

Обща цел 1:

Да върнем децата отново в класните стаи и да им помогнем да намерят онова нещо, заради което да останат.

Подцели:

- Изграждане на мотивация за посещение на училище и участие в живота на училищната общност
Индикатор за постигане – неизвинени и извинени отсъствия (намаляване)
- Създаване на положителни нагласи към учебния процес
Индикатор за постигане – успеха на застрашените ученици
- Изграждане на външна подкрепяща среда
- *Индикатор за постигане – участие на родителите в планираните дейности.*

Обща цел 2: Създаване и функциониране на екипи за съвместна работа на институциите за обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, наричани „екипи за обхват“/чл.2,ал.1от Механизма.../

Подцели:

1. Създаване на правила за обмен на информация между институциите за децата и учениците, които:
  - не са обхванати в образователната система;
  - които са в риск от отпадане от училище;
  - Деца и ученици, които преждевременно са напуснали училище;
  - Деца и ученици, които не могат да бъдат открити на постоянния им адрес или на настоящия им адрес.
2. Взаимодействие с компетентните институции за прилагане на комплексен подход от интервенции;
3. Взаимодействие с родителите за включване и задържане на децата и учениците в образователната система.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини;
2. Социални причини;
3. Образователни причини;
4. Етнокултурни причини;
5. Институционални причини;
6. Причини, свързани със здравния статус;
  - Социално-икономически причини:
    - *Лошото качество на живот на определени социални слоеве;*
    - *Ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);*
    - *Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;*
    - *Използване на детето, не посещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.);*
  - Образователните причини:
    - *затрудненията при усвояване на учебния материал;*
    - *слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;*
    - *наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;*
  - Етнокултурни причини:
    - *по-ранното стъпване в брак;*

- *страх на родителите поради опасност от откраждане;*
- *по-ниска ценност на образованието;*
- Психологически причини:
  - *Чувство за неуспех;*
  - *Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;*
  - *Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;*
- Институционални причини
- Причини, свързани със здравния статус

СТРАТЕГИЯ НА УЧИЛИЩЕТО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ

Стратегията се основава на иновативно, гъвкаво и личностно-ориентирано обучение:

- учениците да получат пълноценни знания, умения и компетентности;
- да се изградят като свободни и морални личности, способни да живеят и работят заедно, да общуват помежду си, да поемат отговорности в демократично гражданско общество;
- да развиват творческите си заложби и способности;
- да изградят умения и навици за здравословен начин на живот;
- училището да се утвърди като конкурентноспособен и привлекателен център за всички деца от района, подлежащи на задължително обучение.

ВИЗИЯ НА ПЪРВО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

Визията на Първо основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“, град Гоце Делчев като училище, осигуряващо ефективна, качествена и достъпна подкрепа за деца и ученици, застрашени от отпадане, която осигурява пълноценна личностна реализация в училищния живот:

- Съчетаване на класноурочни и извънкласни форми на обучение и възпитание;
- Висококвалифицирани и мотивирани учители, работещи като екип от отговорни и развиващи се личности, проявяващи толерантност, загриженост и зачитане на човешкото достойнство;
- Работа с талантиливи деца;
- Работа с деца в неравностойно социално положение;
- Работа с деца със специални образователни потребности;
- Работа с деца с различна етническа принадлежност;
- Уютна и функционална образователна среда;
- Обучение в областта на информационно-комуникационните технологии;
- Разнообразни дейности, насочени към удовлетворяване на желанията и потребностите на учениците;
- Включване на учениците от уязвими групи в иновативните дейности – проектно-базирано обучение, изнесени занятия, интердисциплинарни уроци.

Политиките и мерките, които Първо ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете. За да се сведе до минимум отпадането на ученици е необходимо превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училището да са подчинени на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес.
- **публичност и прозрачност на цялостната политика** - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики.
- **обратна връзка** с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, ученици и учители.
- **приемственост** – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.
- **идентифициране на рисковите фактори** – доклад анализи на педагогически съветник и класни ръководители.

Политики и мерки в Първо основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. *Възможно е нежелание на родителите* детето да ходи на училище поради страх от социална изолация; по-ниска самооценка, невъзможност за прибиране в къщи – загубване на детето.

Мерки: - Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности.

2. *Трудова миграция на родителите.* Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“; при необходимост и прояви на противообществени деяния на тези деца – се търси съдействие от ДПС.

3. *Липса на грижи* от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестри, както и за болни членове на семейството.

Мерки: Оказване на социална помощ – чрез дарения; търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“;

4. *Недостатъчна образованост на родителите* и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи.

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната форма на организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители, педагогически съветник и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

5. *Чести конфликти между агресивни родители* – побой, домашно насилие, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единственото защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция; търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“.

6. *Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.*

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, залагане в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъсналите училище в самостоятелна форма на обучение.

План за работа с ученици застрашени от отпадане

№	Дейности	Срок	Орговорник
I. Организационни дейности			
	Да подобрим ученето и участието в училище чрез въвеждане „Индекс за приобщаване“ – методика за управление на приобщаващите процеси в училище. - <i>Работа по проект „Еразъм“+, КД1 – „Ключови фактори за подобряване на качеството в иновативното училище“.</i>	Постоянен	Елена Карпатова, Невена Гушкова, Стойна Москова
1.	Подаване на информация от класните ръководители в чиито класове има ученици от рискови групи.	постоянен	Класни ръководители
2.	Координиране действията на класните ръководители с тези на педагогическия съветник и училищното ръководство.	постоянен	Класни ръководители ПдС, Училищното ръководство
3.	Актуализиране на регистър на застрашените от отпадане ученици	Октомври	ПдС
4.	Идентифициране на учениците в неблагоприятна социална среда, обучителни трудности и ниска мотивация	Постоянен	Учители, класни р-ли, ПдС, ЗДУД
5.	Осъществяване и поддържане на връзка със служба Социално подпомагане, ОК за БППМН.	Постоянен	Класни р-ли, ПдС
6.	Организиране на посещения във фирми, фабрики, предприятия с цел професионално ориентиране на учениците, завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности	според плана на комисията	Комисия по професионално ориентиране
II. Работа с учениците застрашени от отпадане			
1.	Контрол на посещаемостта на учебни занятия	Ежеседмично	Класни р-ли, ПдС, ЗДУД
2.	Текущ контрол на успеваемостта. Провеждане на допълнителна индивидуална работа.	Постоянен	Учители, ЗДУД
3.	Включване на учениците в състезания, олимпиади, тържества	Постоянен	Класни р-ли, ПдС
4.	Провеждане на беседи, дискусии с учениците по предложени от тях теми, засягащи актуален проблем.	Постоянен	Класни р-ли, ПдС

5.	Включване на учениците в извънкласни и извънучилищни дейности: - участие в турнири по футбол, баскетбол, шахмат и др.; - участие в групи по ПБО и СИП; - дейности по интереси и работа в малки групи за усвояване на дигитални компетентности;	Постоянен	Класни р-ли, учители; ПдС
5.	Посещение на уроци с цел наблюдение на учениците	При необходимост	Директор, ЗДУД, ПдС
6.	Насочване за консултация към съответен специалист	При необходимост	Класни р-ли, ПдС
7.	Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема	При необходимост	ПдС
III. Работа с родители			
1.	Провеждане на консултации	постоянен	ПдС, ЗДУД
2.	Участие в заседания на педагогическия съвет	При необходимост	Класни р-ли
3.	Тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивна работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол)	постоянен	Класни р-ли, ПдС, ЗДУД
4.	Родители в ролята на учители (Родителите представят своята професия)	постоянен	Класни ръководители
5.	Среща на родителите с психолог и служители от Областен съвет по наркотични вещества.	М. ноември	Педагогически и съветник
IV. Работа с учители			
1.	Осъществяване на обмен на информация между учителите, преподаващи различни предмети	Веднъж месечно	ЗДУД
2.	Организиране на срещи с родителите на застрашени ученици и учителите.	Постоянен	Учители, класни р-ли
3.	Квалификация на педагогическите специалисти	По плана на комисията	Директор, Класни р-ли, ПдС, учители

Екипа за обхват предприема мерки за обхващане на децата, които не са били записани през предходната година в училището като:

- посещават домовете им и провеждат разговори с родителите им с цел записване на децата в училище ;
- работят с медиатори и местните общности;
- предлагат на компетентните институции предприемане на допълнителни мерки с оглед на прилагане на комплексен подход, включващ и налагането на наказания от компетентните органи за неспазването на задълженията на родителите по ЗЗД и ЗПУО, както и спиране на социалните помощи и предоставянето на помощи в натура по реда на Закона за семейни помощи за деца.

Екипа за обхват предприема мерки за обхващане на децата, които не са записани в училище през текущата учебна година, като:

- посещават домовете им и провеждат разговори с родителите им с цел записване на децата в училище ;
- работят с медиатори;
- предлагат на компетентните институции предприемане на допълнителни мерки с оглед на прилагане на комплексен подход, включващ и налагането на наказания от компетентните органи за неспазването на задълженията на родителите по ЗЗД и ЗПУО.

Чл.12, буква ,г“ ежемесечно до 15-о число предоставят на кмета на общината информация за предходния месец за неосигурено задължително присъствие на учениците за повече от 5 учебни часа или за повече от 3 дни на дете, посещаващо група за предучилищно образование, по неуважителни причини с цел налагане на наказания на родителите по реда на чл. 347 от Закона за предучилищното и училищното образование;